MATtanken
OFFENTLIGA MÅLTIDER – ALLA AKTÖRER I KEDJAN

Kött i offentliga kök - hur ska man tänka?

WEBBINARIUM 2020-06-09

Landsbygds-nätverket 2020 – samverkan för utveckling
SVERIGES KONSUMENTER
LRF
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Utmaningar kring kött i offentliga kök

MATtanken
OFFENTLIGA MÅLTIDER – ALLA AKTÖRER I KEDJAN

- Viktigt att ställa höga krav på djurskydd
- Krav, EU-eko, gräsbetat, naturbeteskött, enbart grovfoder, holistiskt perspektiv
- Mål att minska CO2 men också öka biologisk mångfald
- Priset
- Kött är en känslig fråga
- Lokala leverantörer
- Mycket hinner hända under ett 4-årigt avtal

Svensk köttkonsumtion
MATtanken webbinarium
den 9 juni 2020

Åsa Lannhard Öberg, Jordbruksverket

Kor på strandbete, fotade från segelbåten.
Stjernsunds gård utanför Askersund.

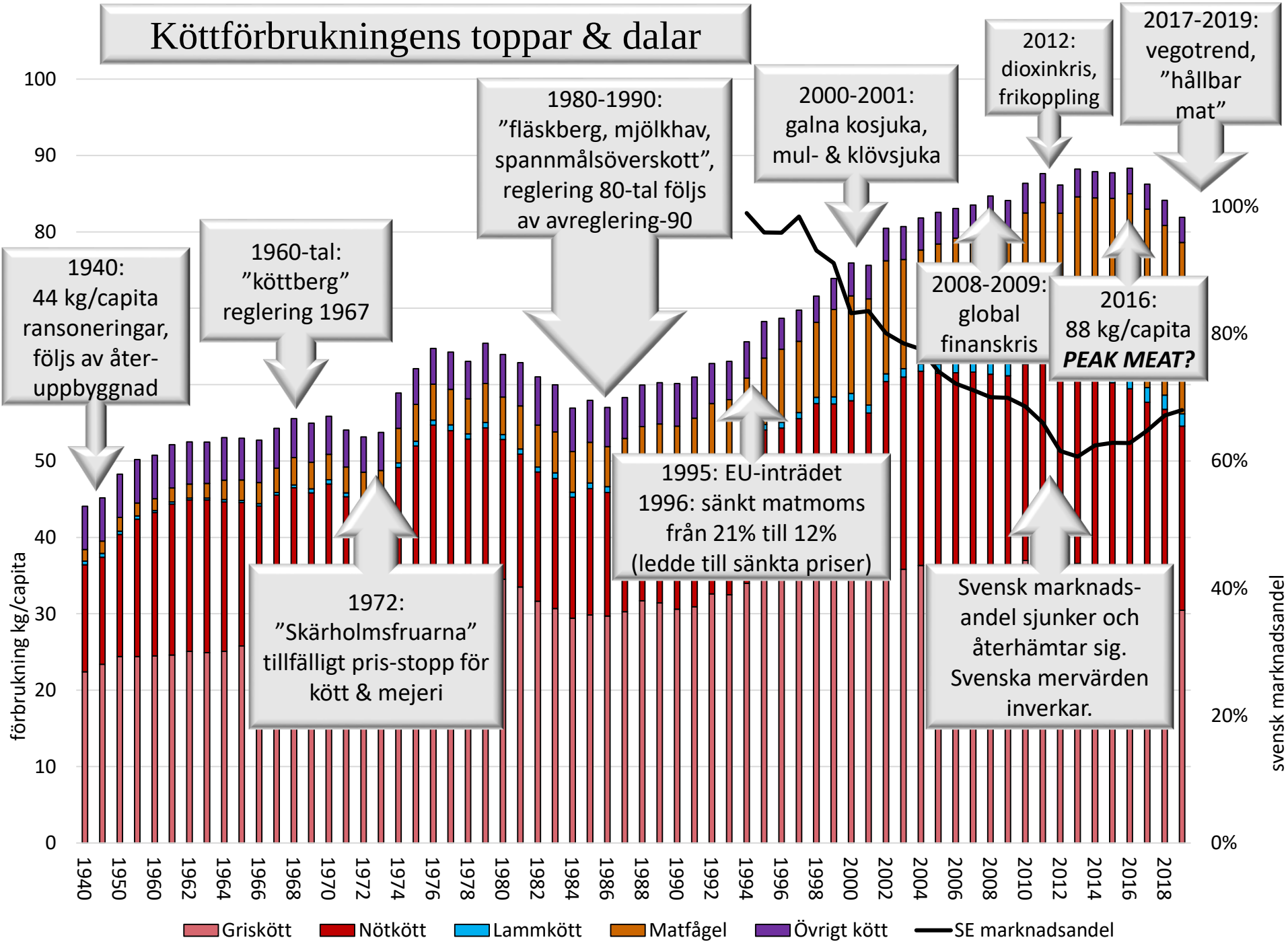
Köttförbrukningens toppar & dalar
1940: 44 kg/capita ransoneringar, följs av åter-uppbyggnad
1960-tal: ”köttberg” reglering 1967
1972: ”Skärholmsfruarna” tillfälligt pris-stopp för kött & mejeri
1980-1990: ”fläskberg, mjölkhav, spannmålsöverskott”, reglering 80-tal följs av avreglering-90
1995: EU-inträdet
1996: sänkt matmoms från 21% till 12% (ledde till sänkta priser)
2000-2001: galna kosjuka, mul- & klövsjuka
2008-2009: global finanskris
Svensk marknads-andel sjunker och återhämtar sig. Svenska mervärden inverkar.
2012: dioxinkris, frikoppling
2016: 88 kg/capita PEAK MEAT?
2017-2019: vegotrend, ”hållbar mat”
förbrukning kg/capita
svensk marknadsandel
0
10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
0%
20%
40%
60%
80%
100%
1940
1950
1960
1962
1964
1966
1968
1970
1972
1974
1976
1978
1980
1982
1984
1986
1988
1990
1992
1994
1996
1998
2000
2002
2004
2006
2008
2010
2012
2014
2016
2018
Griskött
Nötkött
Lammkött
Matfågel
Övrigt kött
SE marknadsandel

Förändrad förbrukning av kött, ägg, mejeri 1995-2019

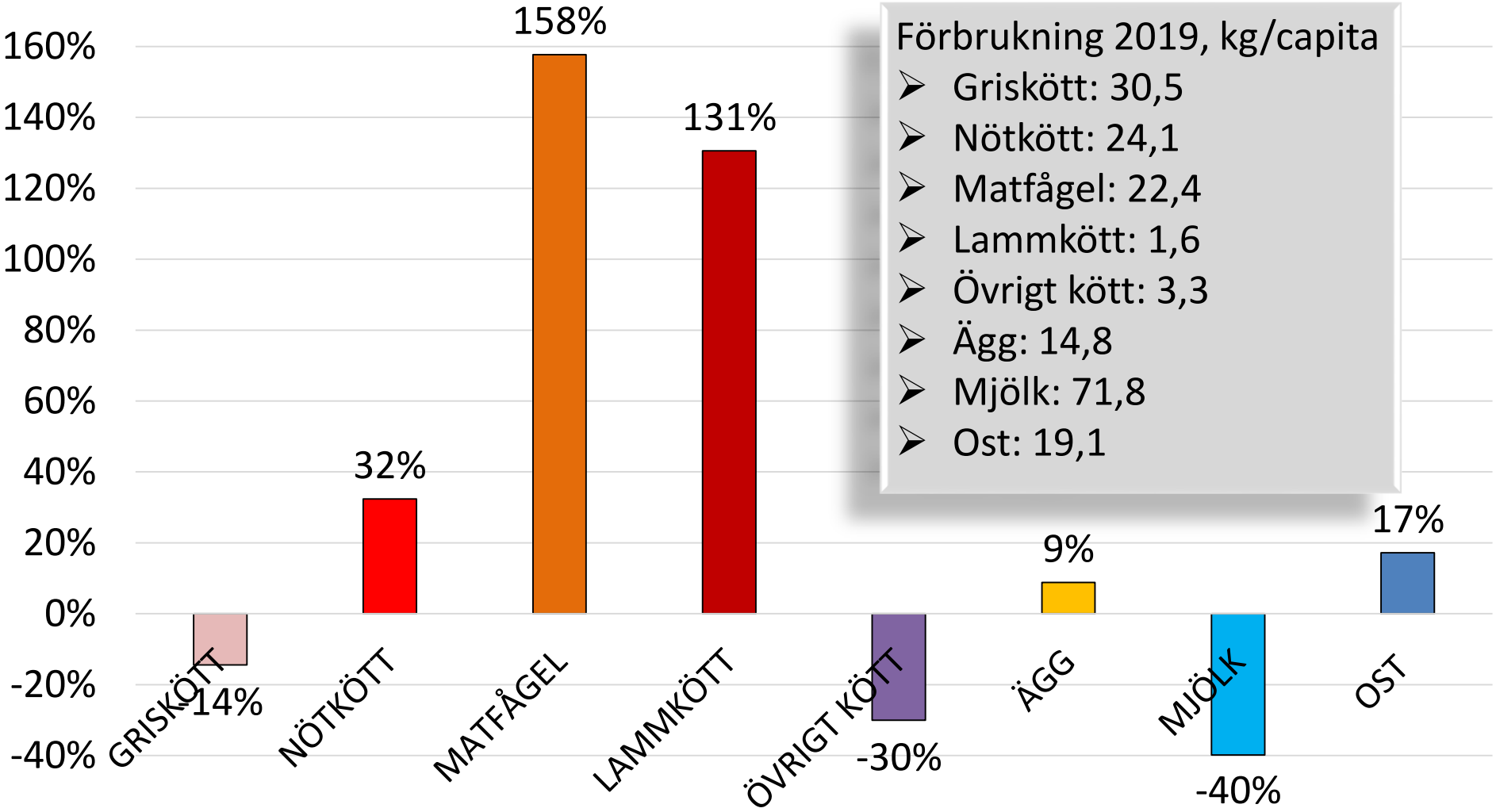

Förbrukning 2019, kg/capita

- Griskött: 30,5
- Nötkött: 24,1
- Matfågel: 22,4
- Lammkött: 1,6
- Övrigt kött: 3,3
- Ägg: 14,8
- Mjölk: 71,8
- Ost: 19,1

Svensk marknadsandel 1995-2019
- stor skillnad mellan animalieprodukterna

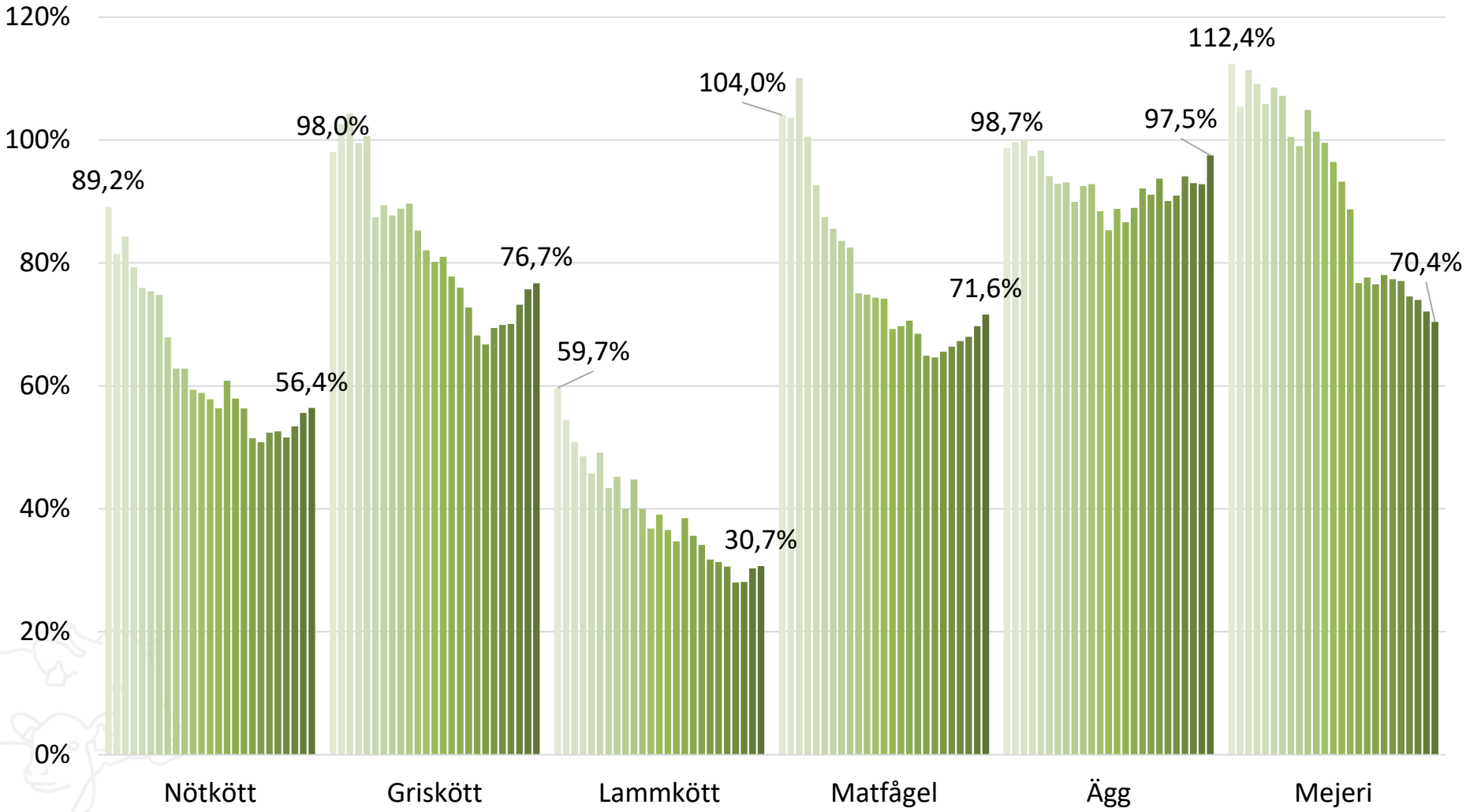

Ekologisk produktion
- procent av total produktion 2009-2018

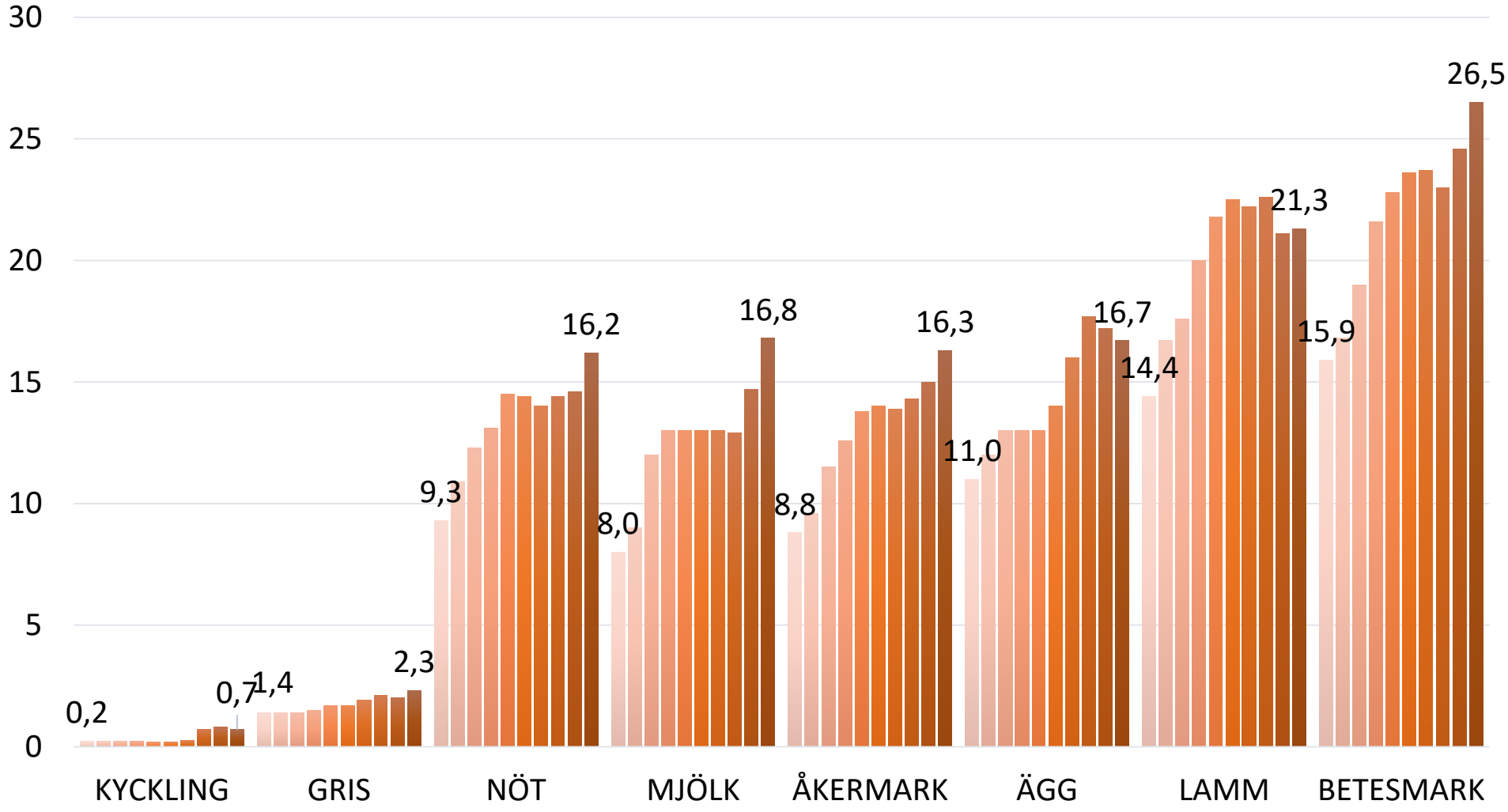

Konsumtion av kött och kostråd

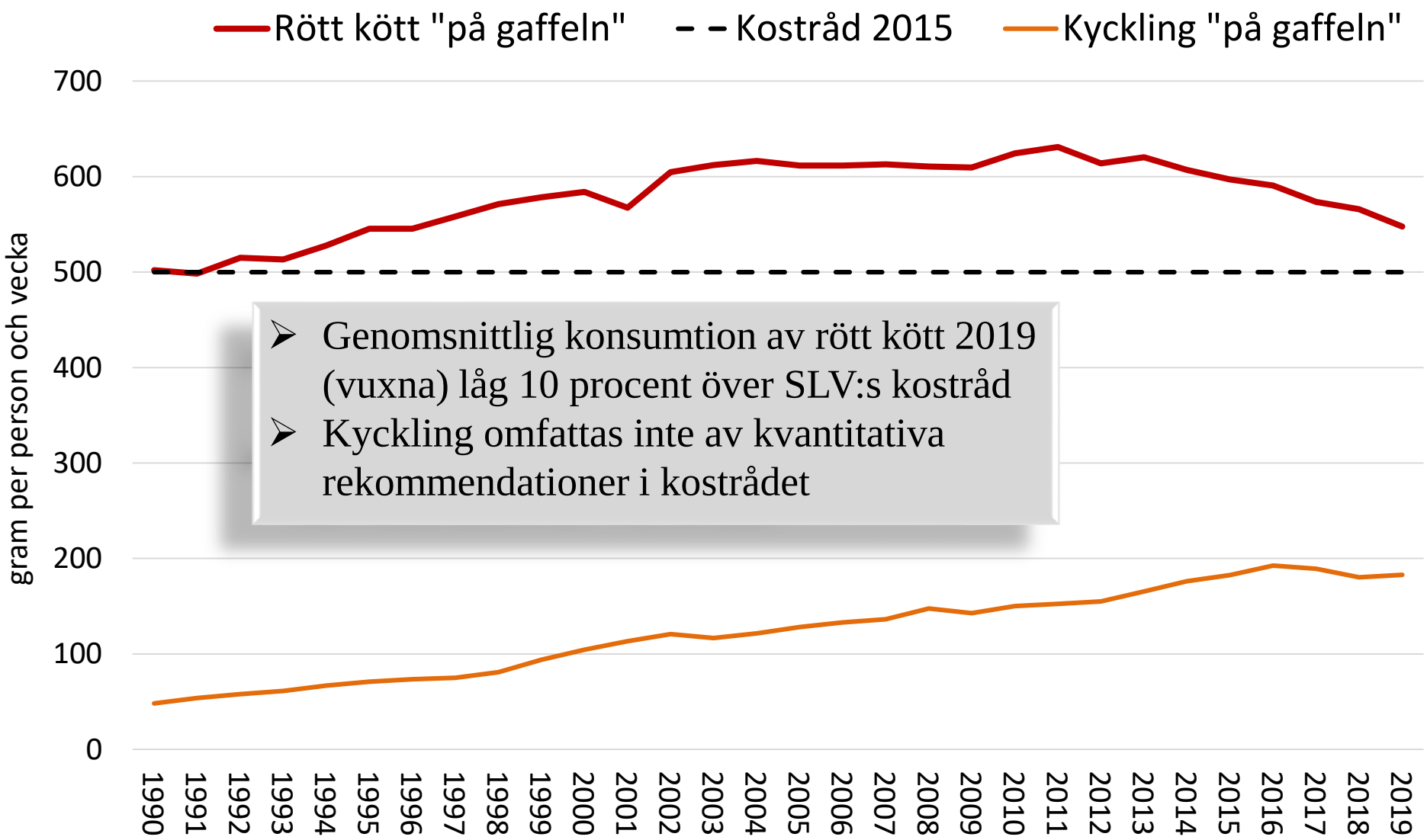

- Genomsnittlig konsumtion av rött kött 2019 (vuxna) låg 10 procent över SLV:s kostråd
- Kyckling omfattas inte av kvantitativa rekommendationer i kostrådet

Fördelning hushållsutgifter på livsmedel 2017

- livsmedel utgör 12-13% av totala utgifter

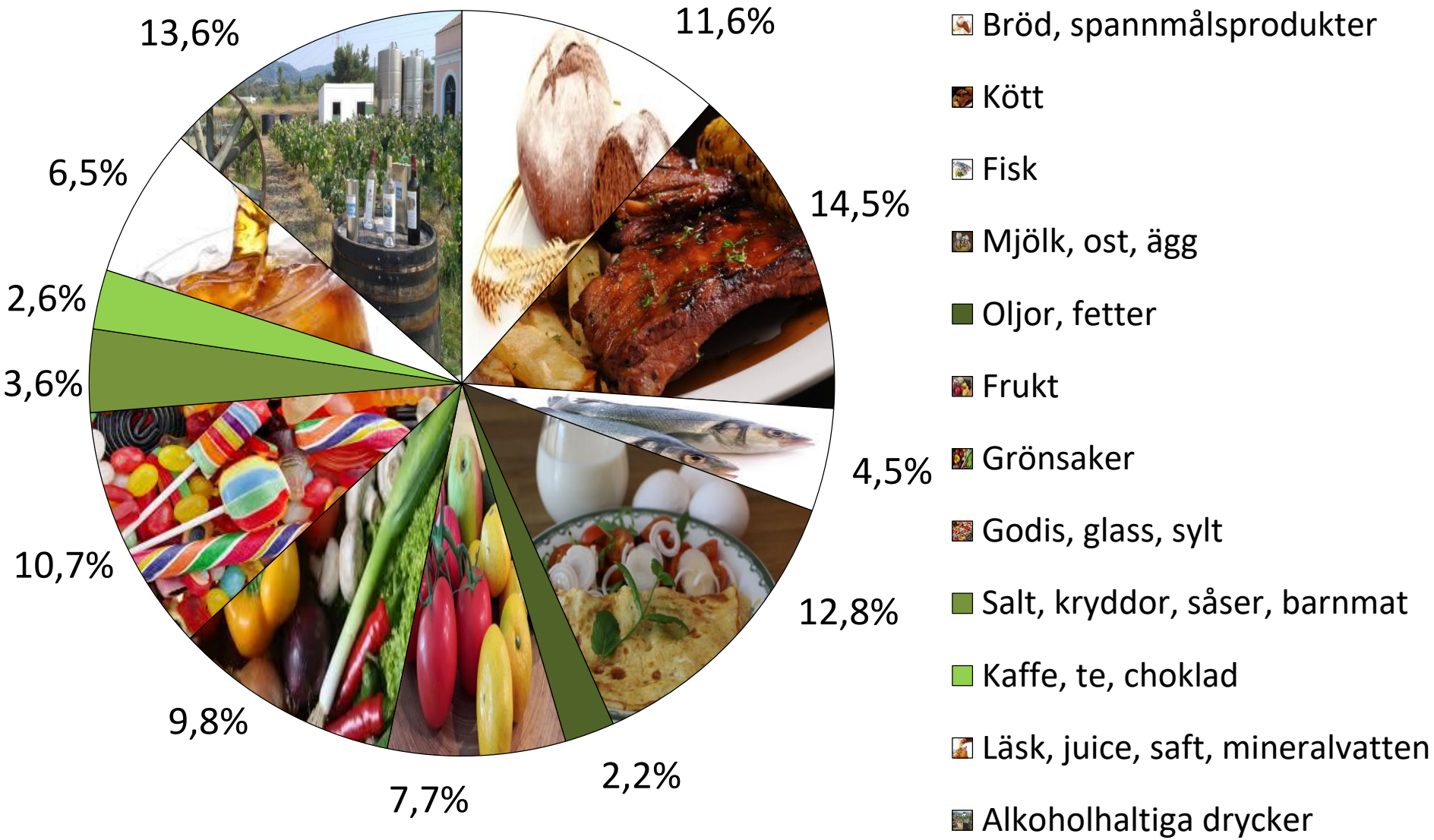

Global per capita förbrukning av kött 2018 enligt OECD

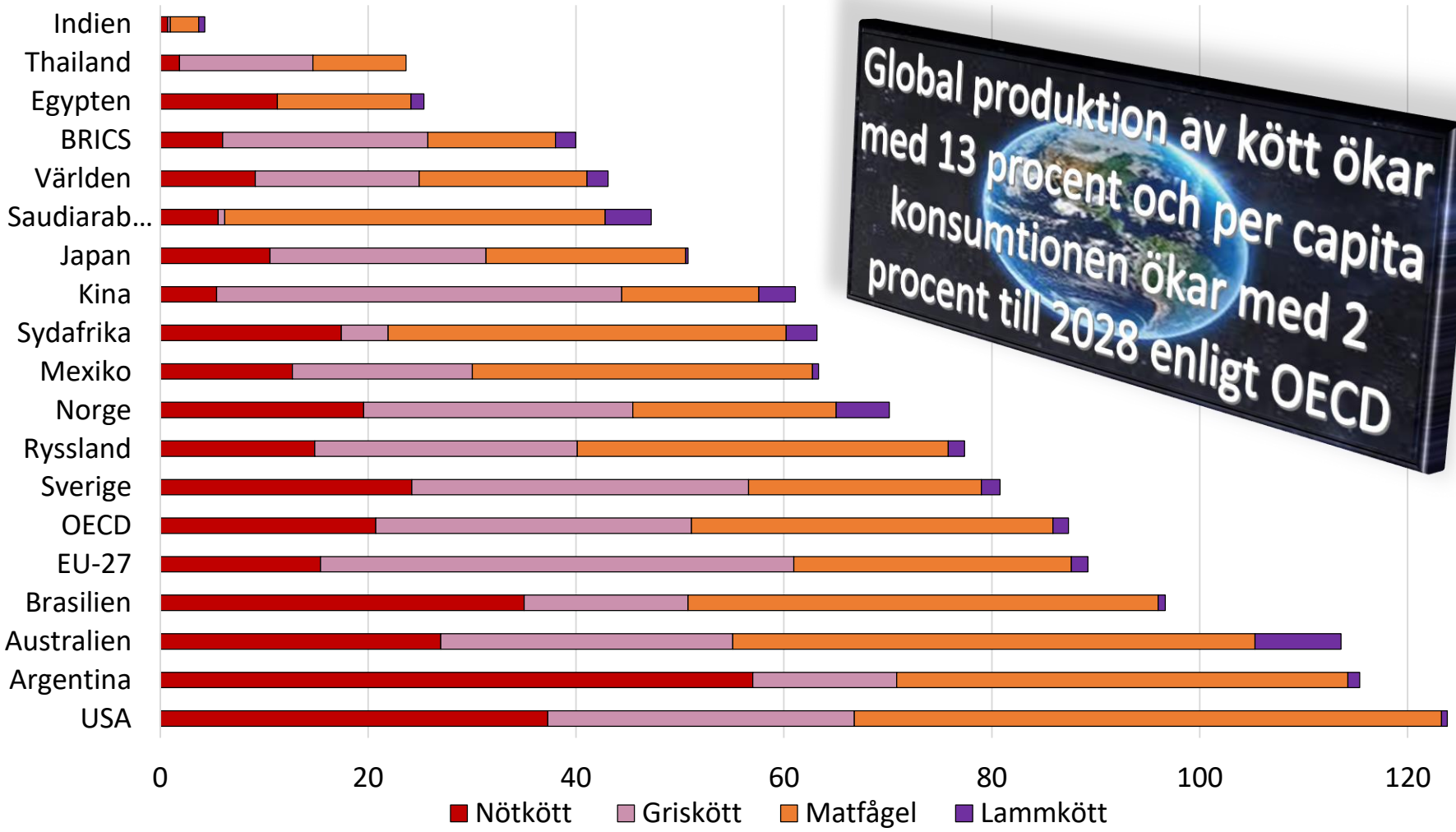

Global produktion av kött ökar med 13 procent och per capita konsumtionen ökar med 2 procent till 2028 enligt OECD

MATtanken

Vad är bra kött ur ett miljöperspektiv?

Johan Wallander, Jordbruksverket

Bra kött ur ett miljöperspektiv

Hittills har detta oftast varit synonymt med klimatpåverkan, medan andra perspektiv, som biologisk mångfald, ofta hamnar i skymundan.

”I de flesta fall kommer markanvändningen och anpassningen av denna till ett förändrat klimat att vara det som i huvudsak bestämmer de hotade arternas utbredning.”

Jordbruksverkets rapport 2010:29

- Betande djur är en förutsättning för att bevara odlingslandskapets natur- och kulturvärden.

Hur balansera mellan klimatpåverkan och bevarande av natur- och kulturvärden?

Klimatpåverkan är en viktig fråga och en stor utmaning!

Klimatutmaningen är global, medan natur- och kulturvärdena är nationella och regionala.

Åtgärder för att begränsa växthusgaser kan göras globalt och inom olika sektorer, men endast betande djur i Sverige kan bevara betesmarkerna med dess arter.

Det öppna landskapet

1984

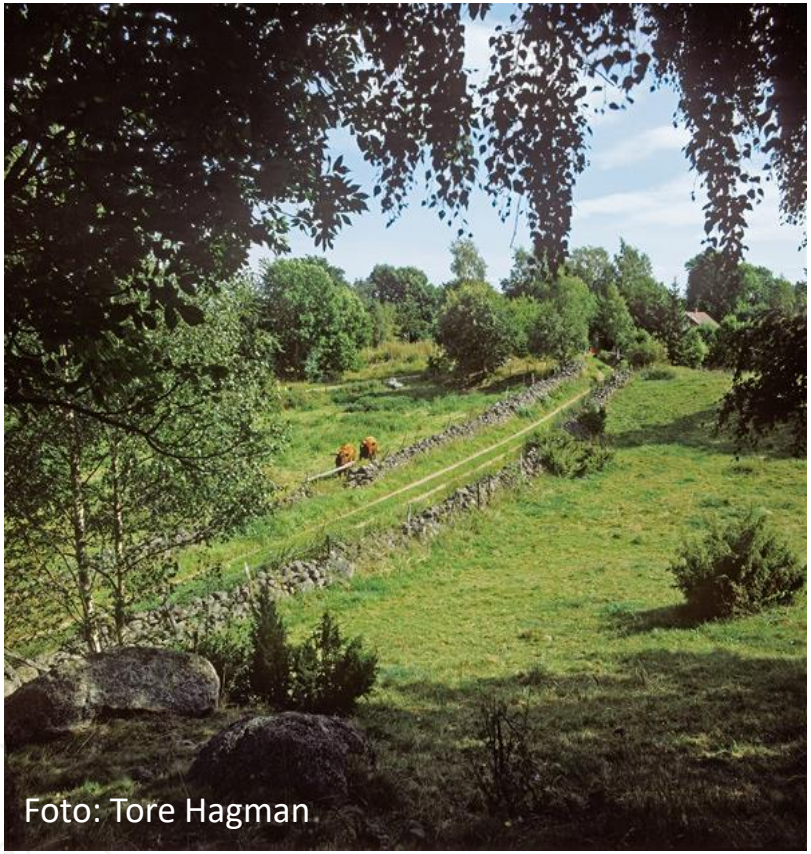

2012

http://www.mulensmarker.se/

Tillståndet är dåligt för biologisk mångfald och betesmarker i odlingslandskapet

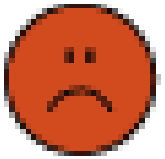

”Miljökvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.”
Fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap 2019

”Situationen för biologisk mångfald i jordbrukslandskapet är allvarlig”
Artdatabanken 2015

Ett öppet och variationsrikt odlingslandskap?

Hot:

- Igenväxning
- Nedläggning av jordbruk
- Förlust av naturbetesmarker

Vad är en naturbetesmark?

Betad under lång tid, ”aldrig” plöjts eller gödslats.
Höga naturvärden: Näringsfattiga, regelbunden störning, gynnar hög artdiversitet och konkurrenssvaga arter

Övriga betesmarker kallas ofta *kultiverade* betesmarker.
Har tidigare varit åker, innehåller mer näring, domineras vanligen av ett fåtal konkurrensstarka arter. Kan ha höga naturvärden men oftast mer vardagliga arter.

Måste man köpa naturbeteskött för att bevara naturbetesmarker, biologisk mångfald och det öppna landskapet?

Svensk mjölkproduktion behövs för att nå viktiga miljömål

Foto: Ingela Nyman/Scandinav bildbyrå.

- Ungdjur från mjölkproduktionen är viktiga för naturbetesmarkerna: kvigor och stutar betar ungefär en tredjedel av naturbetesmarkerna.

- Dikor (ko med kalv inom köttproduktionen), får och hästar betar resten.

Öppet landskap mer än betesmarker

Betesdjursbaserad produktion (mjölk, kött) samt företag med får bidrar även med åkrar. För att producera foder till nötkreatur används minst 45 procent av den svenska åkermarken för vall- och spannmålsodling.

Detta har stor betydelse för att fortsatt bevara ett öppet natur- och kulturlandskap.

Slutsatser

- Klimatinsatser kan göras globalt och inom olika sektorer, att bevara svenska natur- och kulturvärden kräver nationella insatser.

- Det öppna odlingslandskapet i Sverige samt dess natur- och kulturvärden gynnas genom att köpa svenskt kött, äta svensk ost eller genom att dricka ett glas svensk mjölk. Det behöver inte nödvändigtvis vara naturbeteskött.

- Men vill man vara säker på att gynna naturbetesmarkerna är det svenskt naturbeteskött som gäller.

Livsmedelsverket

Livsmedelsverkets råd om kött – för hälsa och miljö

Ulrika Backlund

Nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg, Livsmedelsverket

Livsmedelsverkets kostråd

MER

grönsaker,
frukt och bär

fisk och skaldjur

nötter och frön

rörelse i vardagen

BYT TILL

BYT	TILL
vitt mjöl	fullkorn
smörbaserade matfetter	växtbaserade matfetter och oljor
feta mejeri-produkter	magra mejeri-produkter

MINDRE

rött kött och chark

salt

socker

alkohol

Mindre rött kött och chark! (Mindre men bättre…)

- Kött är det livsmedel som påverkar klimatet och miljön mest
- Begränsa intaget – ät inte mer än 500 gram/vecka
- En så liten del som möjligt av den mängden bör vara chark.
- Välj kött som gör miljönytta och med omsorg om djuren

Viktigaste förändringarna

Mer grönt och mindre kött

Välj miljösmart

Ät lagom och släng inte maten

För vem?

Vad gäller för de offentliga måltiderna?

Nya riktlinjer publiceras hösten 2020

2016

2018

2018

Olika perspektiv från liten till stor!

Utbilda morgondagens hållbara konsumenter!

Bibehålla mat- och livsglädje. Livets guldkant!

FRÅN LIVSMEDELSVERKETS RÅD:

- **Andelen kött begränsas och ersätts med andra proteinrika livsmedel**
- **Det är bra om barn tidigt får lära sig att tycka om vegetariska rätter**
- **Vegetarisk mat till äldre kan ibland resultera i för lågt intag av energi, protein och järn i förhållande till de äldres behov.**
- **Livsmedel väljs som producerats med hänsyn till miljö, djurskydd och social hållbarhet.**

KILLAR ÄTER MER KÖTT ÄN TJEJER

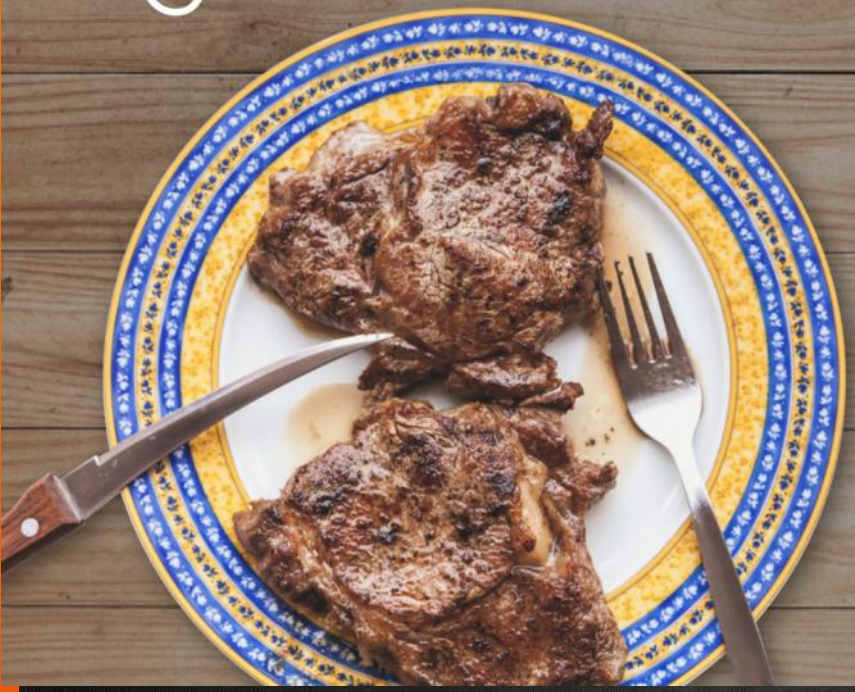

Resultat och rapporterna hittas på Livsmedelsverkets webbplats:
Riksmaten Ungdom

TONÅRSTJEJER

FÅR FÖR LITE JÄRN FRÅN MATEN

OCH NÄSTAN

VAR TREDJE

KAN HA

JÄRNBRIST

I RIKSMATEN UNGDOM DELTOG DRYGT 3 000 UNGDOMAR. UNDERSÖKNINGEN ÄR REPRESENTATIV FÖR ÅK 5, 8 OCH ÅK 2 PÅ GYMNASIET.

Livsmedelsverket

Kontakt

Ulrika Backlund, Avdelningen för Hållbara Matvanor, Nationellt Kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg

ulrika.backlund@slv.se
018-17 55 87

www.livsmedelsverket.se

Prenumerera gärna på vårt nyhetsbrev om mat och hälsa och maltidsbloggen.se

Upphandlings myndigheten

Hållbarhetskriterier för nötkött och griskött – nyheter och tips

Webbinarium om kött - MatTanken

9 Juni 2020

Upphandlings myndigheten

Hållbarhetskriterier

- Hållbar produktion oavsett produktionsland
- Uppföljningsbarhet, transparens och förenlighet med LOUs grundprinciper
- Marknadstillgång
- Frivillighet
- Inte en kontrollmekanism

”Den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö.”

En livsmedelsstrategi för Sverige − fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Prop. 2016/17:104

Kravpaket *Nationella livsmedelsstrategin*

Definition:
Kriterierna i kravpaketen omfattar djurskyddsaspekter och/eller miljöaspekter som återfinns i svensk lagstiftning eller ingår i frivilliga branschöverenskommelser i Sverige.

- Ej kontrollerat mot annan lagstiftning
- Utländska förslag på bevis finns för majoriteten av kriterierna
- Marknadstillgång garanteras ej – marknadsanalys krävs
- Innehåller inte kriterier för ekologisk vara
- Löpande utveckling

Nyheter nötkött och griskött 2020

- Antibiotika – baskrav för rött kött
- Stöd för hur vissa djurskyddskrav kan bevisas med hjälp av hänvisning till lagstiftning
- Nytt stöd för uppföljning och tredjepartsgranskning

- Nya krav:
  - Grovfoder till kalvar
  - Klimatkrav nötköttsproduktion
  - Palmolja i foder
  - Operativa ingrepp med bedövning och smärtlindring

Tips om hållbarhetskriterier

- Fler inte alltid bättre!
- Medvetna val är viktigt
  - Behov av sortiment
  - Övriga krav
  - Interna målsättningar och prioriteringar
  - Resurser för uppföljning
  - Tillgången på marknaden

Ställ frågor!

Många som upphandlar bjuder in till möten med leverantörer. Här är några exempel på vad som är bra att ta upp på ett sådant möte:

- Hur ska produkterna levereras?
- Vilka volymer rör det sig om?
- Hur ser möjligheten ut att kunna svara på delar av en upphandling?
- Hur, när och var ska du kunna leverera produkterna?
- Vad händer om du inte kan leverera?
- Vilka övriga krav har de på dig som leverantör, till exempel i samband med beställning och fakturering?
- Vilka dokument behöver du inkomma med?
- Vad är nästa steg i processen och var får du mer information om den?

FRÅGA UPPHANDLINGSMYNDIGHETEN

Har du frågor om upphandling kan du ringa vår frågeservice. Vi kan hjälpa dig att förstå regelverket och ge dig goda råd. På vår webbplats finns det även goda exempel att inspireras av.

Upphandlings myndigheten

Box 1194, SE-171 23 Solna
Besöksadress: Svetsarvägen 10, Solna
Telefon: 08-586 21 700
E-post: info@uhmynd.se
upphandlingsmyndigheten.se

Offentlig sektor vill köpa svenskt

Marknaden & dialogen

- En marknadsundersökning kan vara några telefonsamtal
- Diskutera rätt saker
- Intern prioritering: Vad är viktigast för oss?

- Krångligt, svårt och osäkert avseende leverans och pris är vanliga hinder för mindre leverantörer.

Tack!

Mer inspiration och vägledning
hittar du på vår webbplats

upphandlingsmyndigheten.se

@uhmynd

Upphandlingsmyndigheten

@upphandlingsmyndigheten

Upphandlingsmyndigheten

Frågeservice

Telefon, måndag – torsdag kl. 9-12
Frågeportalen, dygnet runt